

KRONIKA
ČASOPIS ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO

34. letnik Ljubljana 1986 3. zvezek

Darja Mihelič: Življenje in poslovanje nekaterih Cavianijev v srednjeveškem Piranu — Stran 125—136

The Life and Business of Some Members of the Caviano Family in the Medieval Piran

Zmago Šmitek: Delovanje Ljubljanačana A. Steinhauserja na Filipinih 1643 do 1648 — Stran 137—138

The Activity of the Ljubljanian A. Steinhauser in the Philippines from 1643 to 1648

Jože Curk: O cestnem omrežju na slovenskem Štajerskem v 18. stoletju — Stran 138—147

The Road Network in the Slovene Styria in the 18th Century

Dušan Kos: Metliški grad po inventarju leta 1723 — Stran 148—151

The Metlika Castle According to the Inventory from 1723

Darke Cajuta: Začetek radeške papirnice — Stran 152—160

The Origins of the Radeče Paper-Mill

Franca Golob: Franjo Sterle, ustanovitelj umetniške šole »Probuda« in vloga šole v tedanjem likovnem življenju — Stran 160—170

Franjo Sterle, Founder of an Art School "Probuda", and the Role of the School in Then Artistic Life

Marija Stanonik: Promet v kmečkem gospodarstvu na Žirovskem — Stran 171—184

Traffic in the Peasant Economy of the Ziri Region

Marija Perko: Delovanje partizanske terenske lekarne Bober od decembra 1943 do osvoboditve — Stran 184—191

The Activities of the Mobile Partisan Drugstore "Bober" from December 1943 till the Liberation

Metka Gombač: Oddelek za pošto, telegraf in telefon pri Pokrajinskem narodnoosvobodilnem odboru za Slovensko Primorje in Trst — Stran 191—192

The General Post Office Department at the Provincial National Liberation Committee for the Slovene Littoral and Trieste (Trst)

ZAPISKI IN GRADIVO

THE NOTES AND MATERIAL

Marinka Dražumerič: Belokranjci — vojaki v I. svetovni vojni — Stran 193 do 203

The Inhabitants of White Carniola (Bela krajina) — Soldiers in the World War I

IZ STARIH FOTOGRAFSKIH ALBUMOV

PHOTOS FROM OLD ALBUMS

Mirko Kambič: Josip Pelikan (1885—1977) in njegova fotografska delavnica — Stran 204—207

Josip Pelikan (1885—1977) and His Photographic Studio

IN MEMORIAM

Stane Granda: Ivan Zelko (1912—1986) — Stran 208

Ivan Zelko (1912—1986)

DELO NAŠIH ZAVODOV IN DRUŠTEV

NOTES ON THE ACTIVITY OF OUR INSTITUTES AND ASSOCIATIONS

Marjan Drnovšek: Razglednice Ljubljane kot del kulturne dediščine — Stran 209 — 213

The Postcards of Ljubljana as Part of our Cultural Heritage

POSVETI IN ZBOROVANJA

CONFERENCES AND CONVENTIONS

Nada Kobal: Trst 1941—1947: Od italijanskega napada na Jugoslavijo do mirovne pogodbe — Stran 214—216

Trieste (Trst) 1941—1947: From the Italian Attack upon Yugoslavia till the Peace Treaty

NOVE PUBLIKACIJE

NEW PUBLICATIONS

ŽIVLJENJE IN POSLOVANJE NEKATERIH CAVIANIJEV V SREDNJEVEŠKEM PIRANU

DARJA MIHELIC

O florentinskih doseljencih, njihovem finančnem in vsakdanjem življenju in poslovanju v srednjeveškem Piranu je Kronika že nekajkrat pisala. Pri tem je osvetlila dejavnost bankirjev Franciška Benčinja¹ in Soldaneriev² ter članov družine Peroni³ v Piranu. Kot vzporednico tem predstavitvam florentinskih poslovnežev želimo tokrat vzeti na

rešeto beneško družino Caviano, ki se je v srednjeveškem Piranu tudi kar dobro znašla in si pridobila precejšen ugled in premoženje. Podatki, ki jih srečujemo v nekdanjih zapisih (listinah, notarskih in vicedomskih knjigah) o njej, so bolj poslovne kot vsakdanježivljenjske narave, zato pa omogočajo sklepanje o raznovrstnosti poslovnega udej-

stvovanja njenih članov, o velikosti naložb, ki so jih vlagali v posle, o kopičenju kapitala, s katerim so razpolagali in ga nalagali bodisi v nadaljnje dobičkonosno in tvegano poslovanje bodisi v varnejše imetje (soline, obrati za pridobivanje olja, agrarne nepremičnine, živina, hiše ipd.).⁴

Nekje okrog preloma 13. v 14. stoletje je moralo biti, slabih dvajset let za tem, ko so si 1283. leta Benetke za dobrih pet stoletij podredile Piran.⁵ Benečan Benedikt Cavianus (»de contrata St. Rafaeli de Veneciis«⁶) je tedaj prišel iskat poslovne sreče v to naravno bogato in gospodarsko aktivno istrsko mesto. V piranskih zapisih je prva sled o Benediktu zabeležena konec aprila 1301.⁷ Že tedaj ga diči vzdevek »ser« (tj. gospod). Uganka ostaja, ali je ta naziv odraz njegovega dejanskega življenjskega standarda in družbenega ugleda ali pa predvsem nakazuje njegov »nadrejeni« beneški izvor. Ob tej priložnosti je za pet mesecev posodil 23 liber in 4 solde (kar tedaj ni bila zanemarljiva vsota, saj je zadoščala za nakup slabih 20 hektolitrov vina).⁸ Dolg je bil povrnjen, ker je zapis o njem prečrtan oziroma razveljavljen. Po roku vrnitve tega dolga je v novembru istega leta Benedikt ponovno nastopil kot upnik za vsoto 6 liber, ki naj bi mu jih dolžnik vrnil čez mesec dni, o božiču.⁹ Tudi ta zadolžnica je bila kasneje ob vračilu dolga razveljavljena.

Leto pozneje, malo po 20. juliju 1302, je bil gospod Benedikt, tokrat imenovan že tudi piranski trgovec (»ser Beneditus Chavianus de Veneciis, merchant Pirani«), upnik v štirih zadolžnicah¹⁰ za skupno vsoto 47 liber in 8 soldov. Vsi štirje dolžniki, od katerih so bili kar trije iz Umaga, naj bi mu vrnilo dolžne vsote čez dva meseca, na Mihaelovo (29. septembra). V enem primeru je bil razlog zadolžitve nakup žita (od Benedikta), v enem prejem posojila, dvakrat pa vsebina dolžniško-upniškega razmerja ni podrobneje opredeljena. Benedikt je imel tudi tokrat pri izbiri dolžnikov srečno roko, saj so bile vse štiri zadolžnice kasneje poravnane.

Leto 1303 predstavlja zaradi skromne ohranjenosti virov belo liso v našem poznavanju Benediktovih poslov. Zato pa srečamo Benedikta naslednje leto (1304) kar v šestih zapisih¹¹ in to skozi vse leto: maja, junija (dvakrat), novembra in decembra (dvakrat). V petih primerih je imel — kot običajno — vlogo upnika. Najvišja vsota, ki jo je kreditiral, je znašala 7 liber, najnižja pa 18 soldov in 4 denarje. Roki za vračilo dolgov so bili različni: od osem dni do osem mesecev. Razlog zadolžitve ni naveden v nobenem

zapisu, čeprav so bili kar trije od omenjenih petih dogovorov sklenjeni v Benediktovi prodajalni. To je tudi njegova nova pridobitev, ki se dve leti prej še ne omenja. Vsota vseh teh zadolžnic je bila razmeroma skromna: znašala je 16 liber, 19 soldov in 8 denarjev. V enem od decembrskih zapisov pa se Benedikt pojavlja kot dolžnik, ki ob trgu pri ribarnici (»apud platea pischarie«) kupuje vino na kredit, plačljiv v mesecu dni. Ob nakupu vina (slabih 13 hektolitrov) se je zadolžil za 16 liber, torej le za slabo libro manj kot so njemu dolgovali vsi njegovi (znani) dolžniki skupaj. Vsi dolgovi Benediktu kakor tudi njegov lastni dolg za vino so bili poravnani, zadolžnice pa razveljavljene.

Iz 1305 sta dva podatka,¹² ki omenjata Benediktovo sodelovanje v trgovini z žitom in suknom. Piranski notar Dominik Petenarij se je oktobra tega leta obvezal, da bo Benediktu vrnil 6 starjev (okrog 4 cente) žita, ki mu jih je Benedikt posodil (ali morda plačal vnaprej?). Decembra 1305 pa je bil Benedikt upnik za 8 liber, 12 soldov in 2 denarja (vračunana je cena notarskega zapisa) za sukno, ki ga je prodal na kredit v svoji prodajalni: te torej še ni opustil. Tudi ti dve zadolžnici sta bili poravnani, kar pa morda ne velja za prvo zadolžnico iz (januarja) naslednjega leta (1306),¹³ ko je Benedikt še povečal svoje imetje in razširil dejavnost. Tedaj je namreč na kredit prodal krčmarju Almeriku Battinu kar za 72 liber (slabih 60 hektolitrov) vina, da ga je prodajal v gostilni. Ta posel je bil sklenjen v Benediktovi vinski kleti. Ni jasno, ali je Benedikt vino kupoval in preprodajal ali pa je k vinski kleti v njegovi lasti spadal še vinograd z lastnim pridelkom grozdja in vina. Zapis o tem dolgu ni prečrtan in dopušča domnevo, da dolžna vsota ni bila vrnjena. Benedikt je tudi v tem letu prodajal v svoji prodajalni. Ohranjeni so trije zapisi o zadolžitvah v njej¹⁴ za skupno vsoto 28 liber, 10 soldov in 1 denarič. Le v enem primeru je navedeno, da je razlog zadolžitve nakup sukna na kredit. Vse tri zadolžnice so bile kasneje poravnane.

Za 1307 je ohranjen le en zapis:¹⁵ omenja dolžnika, ki naj bi v štirih dneh vrnil Benediktu slabe 4 libre denarja, kar je tudi storil. To je tudi zadnji neposredni podatek o Benediktovem poslovanju, ki ga srečamo v virih, kar pa ne pomeni nujno tudi zmanjšanja Benediktove aktivnosti. Na številčnost znanih podatkov namreč odločilno vpliva usihanje pisanih virov, ki so zlasti skromno ohranjeni za drugo desetletje 14. stoletja in za prvo polovico tretjega.

Vsote kreditov, ki so v posameznih letih pripadale Benediktu, so bile:

Leto	Libre	Soldi	Denarji
1301	29	4	—
1302	47	8	—
1304	16	19	8
1305	19	15	2
1306	100	10	1
1307	4	—	—

V pregledanih virih ni zaslediti podatkov, kdaj se je Benedikt podal v zakonski stan z gospo Henglerado. Rodila mu je tri sinove, Čanina, Katarina in Marka. Za prvega je samostojno poslovanje dokumentirano že leta 1318, ostala dva pa se prvič omenjata leta 1320 oziroma 1325. Samostojni poslovni prodor sinov gre običajno v korak z očetovim umikom iz poslovne scene. Benedikt je umrl pred 18. aprilom 1325.¹⁶ Njegova vdova je tedaj oddala koprskemu solinarju Ferariju za leto dni v najem svoje soline v Fažanu; Ferarin je od nje prejel 8 liber, moral pa je skrbeti za soline in izročiti lastnici pol solne letine. Ta omemba posredno dopolnjuje sliko o Benediktovem nepremičnem premoženju (doslej vemo, da je imel prodajalno, vinsko klet in morda vinograd): saj vdova verjetno

ni pridobila solin šele po njegovi smrti, ampak sta jih za njegovega življenja uživala skupaj. Še popolnejšo podobo Benediktovega imetja in ugleda pa omogoča zapis njegovega vnuka, notarja Frančiška iz marca 1338.¹⁷ Benediktov sin Marko je ob tej priložnosti pooblastil brata Katarina, da naj bi zanj in za moška potomca tedaj že pokojnega brata Čanina sprejel od koprskega škofa Marka Šemiteculo investituro v fevd in desetino, ki ju je imel že stari Benedikt. Benediktov poslovni posluh pa je razviden tudi iz poklicev, ki jih je izbral za svoje tri sinove: Čanin je bil poklicni trgovec, Katarin in Marko pa sta bila notarja. Benedikta je žena preživela za dobrih deset let; znano je, da julija 1336 ni bila več med živimi: njena sinova Čanin in Katarin sta tedaj od predstavnika piranske cerkve sv. Jurija vzela v najem hišo v piranski mestni četrti Misana, kjer je včasih stanovala njuna pokojna mati.¹⁸

Oglejmo si zdaj dejavnost domnevno najstarejšega Benediktovega sina, Čanina. Posredno, iz kasnejših terjatev izvemo, da je nastopal kot upnik že 1318. in 1319. leta¹⁹ in da je aprila 1324 prodajal na kredit sukno, ki mu ga kupec ni (v celoti) plačal.²⁰

Pravo poplavo podatkov o piranskem meščanu in trgovcu (»mercator et civis Pira-

BENEDIKT & HENGLERADA

(+ pred 18. 4. 1325) (+ pred 24. 7. 1336)

ČANIN

(+ pred 3. 3. 1338)

& Vera

hči Bonifacija Apolonija

DOMINIK
FRANČIŠEK

KATARINA

MARKEZINA

& Frančišek

sin Bonsignora Peroni

KATARIN

BENEDIKT

DOMINIK

ENGLERADA

& Matevž

sin Papon del Senno

LUCIJA

& Facij

sin Valenga Apolonija

PERERIJA

& Markvard

sin Valenga Apolonija

MARKO

BENEDIKT

FRANČIŠEK

& Diambra

hči Mafona Henrika

(+ pred 10. 12. 1348)

MIKLAVŽ

& Istrija

hči Rajnerija Peroni

ANDRIOTA

ni²¹), gospodu Čaninu pa zasledimo za leto 1325. Tedaj se je uveljavil kot posejvalec denarja (posodil je skupno 102 libri, 6 soldov in 8 denarjev); imel je prodajalno, kjer je na kredit prodal robe za 43 liber, 14 soldov in 4 denarje; trgoval je s suknom (dokumentirana je njegova prodaja sukna na kredit za 14 liber, 5 soldov in 2 denarja), z vinom (na kredit je prodal za 20 liber vina — torej kakih 18 hektolitrov; kupil je 9 starjev (okrog 6 centov) žita, ki ga je plačal vnaprej. Sodeloval je v več družbah. V eno od njih je vložil 128 liber;²² njegova družabnika naj bi odšla s temi sredstvi trgovati, kot bi se jima zdelo najbolje; ob obračunu bi naj Čanin dobil nazaj vloženi kapital, pri dobičku (izgubi) pa naj bi bili vsi trije partnerji udeleženi z enakim deležem. V drugi družbi je od partnerja gospoda Markvarda Vitala odkupil pet sodov vina, za katerega je plačal 168 liber. Markvard naj bi skrbel za hrambo in prodajo vina v korist družbe.²³ V družbi z istim Markvardom je vzel v zakup letni piranski komunalni dohodek od prodaje vina na drobno: vsak razprodajalec vina oziroma gostilničar jima je moral od na drobno prodane količine vina plačati davek. Ob poročunu družbe je Markvard dolgoval Čaninu 64 liber.²⁴ Čanin je posedoval tudi nepremičnine: poleg prodajalne gre sem šteti še zemljo v Lučanu, ki jo je sicer po znanem podatku²⁵ dal drugemu, ter četrtno travnika v Gazu. Bil je lastnik plovila, ki ga je oddal v najem. Najemnik — njegov svak (ženin brat) je plovilo uničil in mu zanj poleg stroškov dolgoval 3 libre, 14 soldov in 8 denarjev.²⁶ Čanin pa vseh teh poslov ni mogel več obvladati sam, zato je zaposlil plačanega uslužbenca za pomoč v (trgovskih) poslih («negocium»). Plača le-tega naj bi znašala 16 liber letno: 6 liber je prejel vnaprej; v času službovanja mu je bilo prepovedano igranje na srečo.²⁷ Ob vsem tem imenitnem premoženju si je Čanin pač lahko privoščil tudi manjše tveganje, ko je ob zadolžitvi Matevža Civagla, enega od dveh traktatorjev (izvajalcev posla) v zgoraj omenjeni družbi, nastopil kot njegov porok.²⁸

Sledi vrzel v podatkih, ki jo le tu in tam izpolnjuje kak zapis. Leta 1326 se je Čanin pravdal za poravnavo starejših neporavnanih kreditov za nakupa sukna in posojilo.²⁹ Kasnejši podatek³⁰ omenja, da je Čanin že leta 1327 sodeloval v družbi, ki je izvažala v Benetke les, njeno poslovanje pa se je raztegnilo še v naslednje leto. Nekaj izvemo tudi o njegovem nepremičnem imetju: leta 1327 je oddal v najem hišo, za katero mu je uporabnik Janez iz Dubrovnika dolgoval 2 libri, 9 soldov in 4 denarje najemnine.³¹ V

njegovi posesti je bil tudi — verjetno zastavljen — vinograd v okolišu Arčere.

Čaninovo udejstvovanje 1328. leta slika dosti podatkov. Dolžnikom je posodil skupaj 75 liber, 13 soldov in 4 denarje. Včasih se je dogovoril za vračilo posojila v obliki blaga — voska z medom,³² kar je blizu trgovanju z vnaprejšnjim plačilom za robo. V svoji prodajalni je prodal za 8 liber, 15 soldov in 10 denarjev blaga. Ukvarjal se je s prodajo sukna na kredit (za 55 liber, 2 solda in 4 denarje) in kož (za 27 liber in 4 solde). Sukno si je dal včasih plačati v siru.³³ V terjatvah za trgovsko blago, ki ni podrobneje omenjeno, in v neopredeljenih kreditih je imel naloženih še 50 liber, 7 soldov in 6 denarjev. Kot mirujoči partner — investitor (stans) je sodeloval v dveh trgovskih družbah.³⁴ Ena je povezovala štiri družabnike (Čanina, smolarja Martina, Matevža Civaglia in Janeza Vitala Pellacono), trajala je še od prejšnjega leta in dobavljala v Benetke les. Dva od Čaninovih treh družabnikov sta bila izvajalca posla (traktatorja) in sta vodila poslovanje v Benetkah, vloga tretjega pa ni znana. Kot (del?) kapital(a) družbe se omenja 336 liber; Čaninov delež od te vsote ni naveden, v najslabšem primeru bi bila to četrtnina. V zvezi s to družbo naletimo tudi na posebno obliko zavarovanja s poroštvom: Andrej, sin Izolana Janeza se je kot porok smolarja Martina zavezal dati Čaninu 32 liber za škodo, ki bi se mogla v tej družbi pripetiti Martinu.³⁵ V drugo družbo sta Čanin in gospod Bonifacij Bonifacija vložila po 136 liber. Bonifacij naj bi šel skupaj s tretjim poslovnežem Vitalom Pellacono (ki ni bil družabnik, ampak Čaninov plačani nameščenelec) trgovati v Sklavonijo ali drugam. Po povratku naj bi Čanin in Bonifacij delila na pol tako stroške z mornarji in plovilom kot tudi dobiček. V tem letu se je Čanin skupaj s svojim tastom gospodom Bonifacijem Apolonija vključil tudi v živinorejsko družbo — *socido*.³⁶ Slovanu Ivanu sta za pet let izročila 204 glave drobnice v pašo in oskrbo na Savudrijskem. Med drobnico je bilo 25 ovnov, koštrunov in kozlov. Od njihove prodaje bi Ivanu pripadla petina izkupička, sicer pa naj bi se letni donos drobnice, po petih letih pa tudi vsa drobnica, delil na tri dele med oba lastnika drobnice (patrona) in pastirja oziroma oskrbovalca drobnice (*socialisa*). Čanin se je še istega dne, ko je bil sklenjen opisani dogovor, zadolžil Ivanu za 10 liber, 13 soldov in 4 denarje;³⁷ ni jasno, ali gre tu za dodatek k pastirjevemu dohodku ali za kaj drugega. Čanin je v tem letu kupčeval tudi z nepremičninami. Prodajal je pravice do hiše in zidov v četrtni Misana ter kupil torkljo (obrat

za pridobivanje olja iz oliv) z vsemi pritlikljinami.³⁸ Z nepremičnim imetjem je ustvaril prometa za 129 liber in 17 soldov. Ob omejenih nepremičninah mu je v tem letu (po leg prodajalne) pripadal še vinograd v Gazu. Torkljo je oddal za štiri leta v najem,³⁹ pri katerem je sam kril stroške nakupa priprav za delo ter konj in paše, najemnik — partner pa naj bi vse to nabavil in delal v torklji; dobiček (škodo) od proizvodnje sta si po družabniškem načelu delila na polovico. Čanin je oddal v najem tudi vinograd;⁴⁰ najemnica je znašala 5 urn vina oziroma 50 soldov na leto. Pri poslovanju si je pomagal z dodatno delovno silo. Omenili smo že plačanega nameščenca v trgovski družbi. V trgovanju s suknom je Čanina včasih nadomeščal Miklavžek de Baldaria.⁴¹ Čanin je najemal delavce tudi priložnostno in jim za služnosti plačal vnaprej.⁴² Vsota, ki je v tem letu dokumentirana v ta namen, znaša 10 soldov in 8 denarjev.

Čanin je v skoraj vseh naslednjih letih omenjen kot posojevalec denarja, včasih je posojal proti zastavi premičnin, npr. ženskega oblačila (»epitogium mulieris de pano viridi«), za poravnavo dolgov pa se je posluževal tudi pravice do posegov v dolžnikovo imetje.⁴³ Cveteli so posli njegove prodajalne. Kupčeval je z različnim blagom: na kredit je prodajal vino, olje, kože, doge za sode ter v enem primeru⁴⁴ nakovalo, kupoval pa je žito, olje, vosek z medom (1336 je od treh prebivalcev Umaga odkupil celoletno proizvodnjo⁴⁵) ter les (1329 je naročil dobavo 5 voz lesa s Savudrijskega na breg v »portus Padene« na Savudrijskem⁴⁶). Za blago, ki ga je kupoval, je plačeval vnaprej.

Denar je vlagal tudi v trgovske družbe. Leta 1336 je sklenil kar tri take družbe;⁴⁷ trajale naj bi štiri, šest oz. dvanajst mesecev. Pri vseh je imel položaj stansa. V dveh družbah je imel po enega družabnika; ta naj bi po določilih ene od njiju nabavil sir ali po lastni presoji drugo robo. V tretji družbi se je povezal s Paponom del Senno (tastom svoje nečakinje — Katarinove hčerke Englerade) in z Matevžem Civaglia, s katerima je tudi sicer večkrat poslovno sodeloval. V družbah, kjer je imel po enega družabnika, mu je ob obračunu pripadel kapital, ki ga je investiral, ter pol dobička (škode) od poslovanja; pri tretji družbi se je po vračilu začetne naložbe dobiček (škoda) delil na tri dele. Leto kasneje se je povezal posebej z vsakim od obeh (v tretji družbi) omenjenih vaglia naj bi s Čaninovim kapitalom (140 liber) kupčeval osem mesecev po kopnem in partnerjev v dve ločeni družbi.⁴⁸ Matevž Cipo morju z vinom ali drugim blagom, po

obračunu pa naj bi vrnil začetno investicijo in pol dobička. Enak način obračunavanja je predvidevala tudi družba, ki jo je Čanin sklenil s Paponom del Senno. Čanin je kupil za 260 liber in 16 soldov rebule (kakih 210 hektolitrov) ter burkel (za 153 liber in 12 soldov). Papo naj bi šel vino prodat v Benetke. Ob obračunu naj bi Čaninu vrnil vložena sredstva za vino ter pol cene za plovilo, k temu pa še pol dobička. Obračuna te družbe Čanin ni dočkal, ker je prej umrl; glede stroškov in izkupička družbe se je pogajala njegova žena, ki je bila skupaj s Čaninovim bratom Markom varuhinja treh nedoletnih Čaninovih (in svojih) otrok.

Čanin je posegal še na druga področja, kjer je slutil dobiček. Leta 1333 je za slabo leto dni vzel od piranske komune v zakup pravico do izkoriščanja ribolovnega okoliša ob Savudriji (»palus subtus Carso Pirani a Calnegra usque ad Remorclum«).⁴⁹ Zanj je plačal 9 liber. Nato je sklenil družabniški sporazum z ribičem Gerhardom Justisana. Obvezal se je, da bo nabavil petnajst mrež (»cerbarium«) za 14 liber, 5 soldov in 4 denarje, Gerhard pa bo z njimi ribaril. Strošek za komunalno zakupnino ter dohodek od ulova naj bi se razdelila med družabnika tako, da bi Čaninu pripadla dva, Gerhardu pa trije deli stroškov oz. dohodka. Ob končnem obračunu družbe bi se naj ribiške mreže, s katerimi je Gerhard ribaril, razdelile med oba partnerja na polovico.

Čanin je investiral kapital tudi v enoletni zakup komunalnega davka od solne proizvodnje na Piranskem. Leta 1330 si je za 80 liber pridobil pravico pobirati komunalni »dadium salis«.⁵⁰ Sporazumel se je z Bertusijem de Spinello, da si bosta stroške zakupnine in dohodek delila na pol. Čanin naj bi sam redno plačeval obroke zakupa komuni, Bertusij pa naj bi mu čez eno leto vrnil pol zakupnine. Če bi prodajala sol, ki jo bosta imela v družbi, bi ves dobiček pokasiral Čanin; vsota, ki mu jo je Bertusij dolgoval za zakupnino, pa bi se pri tem zmanjšala za pol iztržka od prodaje skupne soli.

Čanin se pogosto omenja kot lastnik ali imetnik nepremičnin. Poleg prodajalne je imel več agrarnih nepremičnin: leta 1329 je imel tri vinograde (kupil je enega v okolišu Arçere, dva vinograde v Karbonaru in Vinjolah pa je namenil za doto svoji hčerki), leto kasneje je na dražbi kupil na novo obdelano zemljišče za vinograd z okoliško zemljo v Pacugu, leta 1337 je kupil vinograd s 13 oljkami v Padernu in (na dražbi) vinograd v okolišu Kaverije.⁵¹ V najem je jemal tudi stanovanjske objekte: leta 1333 je vzel od svojega tasta v libelarični zakup za 29 let

desetino hiše v piranski mestni četrti Misana; zanjo je plačeval po 1 denarič letno. Tri leta kasneje je skupaj z bratom Katarinom vzel od kanonika piranske cerkve sv. Jurija za petnajst let v najem hišo v četrti Misana, kjer je prej živela njuna mati. Letna najemnina je znašala 5 liber in 12 soldov.⁵²

Čanin se je pogosto posluževal dodatne delovne sile — večkrat za delo v vinogradu in drugod; omenja se njegov zidar Andrej; pomagal pa si je tudi s priložnostnimi služnostmi. Najetim delavcem je včasih prepovedal hazardiranje v času službovanja pri njem.⁵³

Nekajkrat je bil med Pirančani, ki so ob posojilih tujih kreditorjev piranski komuni jamčili za vračilo dolga s svojim premoženjem; bil je porok posameznikov, ki so si od komune izposojali denar tujih kreditorjev. Leta 1333 je za 25 liber odkupil tri zastavljene srebrne pasove, ki jih je piranskemu kreditorju Vidu Fuscija de Bataglis iz Riminija zastavil Jakob iz Milj.⁵⁴

Čanin se je nekajkrat tudi sam zadolžil. Andrejčku Polina iz Benetk je 1336 dolgoval 139 liber.⁵⁵

Domnevam, da je Čanin ista oseba kot Janin oz. Janez Caviano, ki se nekajkrat pojavlja v zapisih in se ukvarja s podobno dejavnostjo kot Čanin, podatki o družini Caviano pa ga posebej ne omenjajo.

Sredstva, ki jih je Čanin v posameznih letih vložil v posle, kredite, blago itd., precej nihajo zaradi neenakomerno ohranjenih virov; za tista leta, ko so (njegovi) dokumentirani skupni zneski presegli vsoto 50 liber, so ta sredstva znašala:

Leto	Libre	Soldi	Denarji
1325	568	—	10
1328	601	17	4
1329	265	4	2
1330	515	6	8
1333	73	10	2
1336	304	11	—
1337	762	—	10

Čanin je bil poročen z Vero, hčerko gospoda Bonifacija Apolonija. Imela sta štiri otroke, Dominika, Frančiška, Katarino in Markezino. Velikost Čaninovega imetja je morda najbolj razvidna iz bogate dote, s katero je pospremil v zakon najstarejšo hčerko Markezino. Poročila se je s Frančiškom, potomcem florentinske družine Peroni: njegov oče je bil Bonsignor, sin Lapona Peronija iz Firenc. Ded, Lapo je v oporoki zapustil Frančiškovi sestri Istriji za doto ve-

liko vsoto 800 liber in dve oblačili iz škrlata, vredni 150 liber; sestro je moral izplačati glavni Laponov dedič — Frančišek. Materialno si je opomogel s tem, da si je poiskal bogato nevesto, Čaninovo hčerko Markezino. Čeprav manjša od Istrijine, je bila tudi njena dota izjemno visoka: znašala je 600 liber, ki so bile delno izplačane v obliki nepremičnin. Stroga poslovnost med tastom in zetom veje iz podatka, da sta dala uradno oceniti vrednost dveh vinogradov, ki ju je Čanin namenil hčeri za doto.⁵⁶ Čanin je umrl pred začetkom marca 1338.⁵⁷ Dejstvo, da sta ga brata preživela za več kot deset let, da je zapustil tri nedoletne sirote (Dominika, Frančiška in Katarino) in da srečamo edino omembo⁵⁸ samostojnega poslovanja enega njegovih sinov (Frančiška) šele dvanajst let po zapisu, ki omenja Čanina kot pokojnega, govori v prid domnevi, da Čanin ni čakal visoke starosti. Vdova Vera je po moževi smrti izterjavala in poravnava la moževe kredite in dolgove. Kot varuhinja treh mladoletnih otrok, ki so bili Čaninovi dediči, je po obračunu družbe, ki sta jo leto prej imela gospod Papo del Senno in Čanin, prejela 680 liber od prodaje burkla in tovora vina.⁵⁹ Papo ni za dolgo preživel družabnika: decembra 1339 se omenja kot pokojnik, njegov sin Matevž pa je tedaj obračunal z gospo Vero poldrugo leto starejši dolg (86 liber).⁶⁰ Vera je tudi posodila 220 liber zetu Frančišku. Od te vsote je 200 liber pripadalo njenemu sinu Frančišku. Vera je skupaj s svakom Markom kot drugim varuhom otroka sklenila naložiti ta denar v korist svojega sina.⁶¹ V imenu otrok je poravnala tudi možev dolg 80 liber ter 2 libri za stroške »lagio monetek« vдови Andrejčka Gradonico iz Benetk, ki jo je zastopal Verin nečak Miklavž — sin Čaninovega brata Marka.⁶² V pravadah glede neporavnanih dolgov je Vero zastopal njen oče Bonifacij, njene otroke pa njihov varuh, stric Marko. V enem primeru je pravdo sprožila Verina stran in je dosegla ugodno razsodbo: dolžnik naj bi Verinemu očetu v petnajstih dneh izplačal dolžno vsoto za hčerko.⁶³ V drugem primeru pa sta bila oče in svak po razsodbi dolžna plačati Frančišku Faba iz beneškega okoliša Sv. Trojice ali gospe Neži Močanigo 139 liber, ki jih je Čanin dolgoval gospodu Andrejčku Polina iz beneškega okoliša Sv. Marije Formose. Čeprav sta se zaklinjala,⁶⁴ da od omenjene vsote dolgujeta le še 100 liber, nista uspela.⁶⁴ Svak Marko je zastopal interese Verinih sinov tudi tedaj, ko je pooblastil brata Katarina, da naj v svojem lastnem, v Markovem in v imenu Čaninovih sinov Dominika in Frančiška sprejme investituro od kopskega škofa.⁶⁵

Tudi Benediktov drugi (?) sin Katarin se je v Piranu uveljavil tako družbeno kot poslovno. Usposobil se je za — ob splošni nepismenosti cenjeni — poklic notarja. Že 1320 se omenja kot »vicedominus, notarius imperiali auctoritate«. ⁶⁶ Notarski aktivnosti se tudi kasneje ni izneveril, pa tudi kot uradni piranski vicedom se pogosto omenja. Leta 1329 je bil na čelu piranske komunalne pisarne (»notarius et cancellarius comunis Pirani«), ki je vpisoval v posebno knjigo drobno posojlo velikih komunalnih kreditov malim potrošnikom. ⁶⁷ Istega leta je opravljal tudi službo komunalnega sodnika (»iudex comunis«). ⁶⁸ Sredi tridesetih let je bil komunalni komornik (»notarius et camerarius comunis Pirani«), ki je upravljal komunalne finance. ⁶⁹ Bil je tudi eden od osmih komunalnih zastopnikov, ki so 1349 skušali doseči od piranskih kreditorjev Franciška Benčini in Soldaneriya de Soldaneriis vračilo oduševanih obresti, ki so jima jih izplačali Pirančani. ⁷⁰ Leta 1342 je zastopal zasebne interese piranskega kreditorja Janeza Kurzija: bil je eden od dveh zastopnikov omenjenega kreditorja v njegovih sporih z dolžniki iz Trsta. ⁷¹ Bil je tudi porok poslovnežu Bonifaciju Apoloniju (tastu brata Čanina), ko se je zadolžil za večjo vsoto. ⁷² Kot polnopravni piranski meščan, »civis«, se omenja 1329. ⁷³ Verjetno je dosegel že častitljivo starost, ko je bil 1358 eden od dvanajstih modrecev, ki so dopolnili določila prejšnjih piranskih statotov in izdelali njihovo novo redakcijo. ⁷⁴

Katarin pa se je udeleževal tudi poslovno, za svoj račun. Leta 1325 je posojal denar (67 liber). Vzdevek trgovec, ki ga nekajkrat označuje, ni presenetljiv: imel je namreč prodajalno in prodajal sukno (za skupno vsoto 38 liber, 6 soldov in 4 denarje). Prodajal je tudi sandale (za 5 liber in 15 soldov). V tem letu mu je pripadalo še za 6 liber, 14 soldov in 8 denarjev kreditov, ki niso natančneje opredeljeni. Kupčeval je z vinom: kot stans je sklenil družabniški dogovor s Petrom Marella. Sam je investiral za 600 liber vina (okrog 600 hektolitrov), ki naj bi ga Peter na skupne stroške odpeljal prodat v Benetke (»ad pallum riboley«). Mesec dni po povratku naj bi Katarinu vrnil naložbo in obračunal dobiček oz. škodo. Peter, njegova žena, njun sin in dva ženina sorodnika so se obvezali Katarinu, da mu bodo omenjeni kapital — ki je res izjemno velik — vrnili mesec dni po prodaji vina. ⁷⁵ Tudi Katarin si je za opravljanje nekaterih del privoščil plačnega pomočnika: letni zaslužek le-tega je znašal 15 liber ob hrani ter srajco in par sandal. ⁷⁶

Po dveletnem premoru v podatkih srečamo Katarina leta 1328 še v novih aktivnostih. Prodajal je olje. Kot stans je sodeloval v več družbah. ⁷⁷ S Petrom Marella sta imela še neporavnane račune iz starejšega tovrstnega posla z lesenimi kladami (?): Peter je Katarinu dolgoval še 16 liber. Katarin je sklenil dve družbi z Masarotom de Massariis. Vanju je vložil 100 oz. 150 liber. Masarot naj bi v Istri nabavil žito ali drugo blago in ga pripeljal v Piran prodat v skupno korist in škodo obeh družabnikov. Ob predložitvi računa naj bi Katarinu vrnil tudi začetni kapital. Podoben opisanemu je bil tudi cilj tretje družbe, ki jo je Katarin sklenil z dvema traktatorjema Janezom Formo in Henrikom Siverija. Vanjo je investiral 100 liber. Traktatorja naj bi šla v Puljščino in tam kupila pšenico ali drugo žito ter ga pripeljala v Piran. Ob obračunu bi Katarinu poleg začetne naložbe pripadlo še pol dobička od posla. V tem letu je Katarin skupaj z bratom Markom sklenil živinorejsko socido s Tomažem, imenovanim Patriarh. Za pet let sta mu izročila dva vola za oranje in kravo z juncem. Sprotni dohodek od dela z živino, po petih letih pa tudi vsa živina naj bi se razdelil na pol med oba patrona in socialisa. ⁷⁸ Katarin je v tem času znan tudi kot posestnik solin v Fažanu. Dal jih je v enoletni spolovinski najem (»ad medietatem«): solinarju naj bi dal vse potrebno za delo, vnaprej mu je plačal 6 liber, pridelana sol pa bi se delila na pol med lastnika in solinarja. ⁷⁹ Katarin si je pri delu pomagal s številnimi priložnostnimi plačalnimi služnostmi, za katere je v tem letu izdal skupno 20 liber in 1 sold.

Katarin je tudi v vrsti naslednjih let posojal denar. V ta namen je imel leta 1336 celo banko, kjer je posojal na obresti. ⁸⁰ Leta kasneje je odkupil tujo zadolžnico — najbrž z namenom, da bi sam izterjal dolžno vsoto. ⁸¹

Imel je tudi prodajalno v piranski četrti Misana, ⁸² prodajal je sukno in olje, kupoval pa sol, ki jo je plačeval vnaprej.

V kasnejših zapisih ni več zaslediti Katarinovega sodelovanja v trgovskih družbah, pač pa je sklepal dogovore o socidah oz. o najemu živine. ⁸³ Leta 1330 ga je tak sporazum povezoval z že omenjenim Tomažem Patriarhom. Pet let kasneje je izročil štiri vole, dve kravi in dva junca za štiri mesece v socido Kadolu Parusija. Ta naj bi jih pasel in varoval na lastne stroške. Če bi kaka žival brez Kadolove krivde poginila, bi kril škodo Katarin. Kar bi oskrbnik z živino pridelal, bi se delilo na pol med lastnika živine in oskrbnika. Po preteku štirih mesecev pa bi imel oskrbnik živino za nadaljnjih pet let v najemu. Najemnina bi znašala 22 starjev žita

(približno poldrugo tono) na leto. Živino, ki bi poginila po njegovi krivdi, bi Kadol nadoknadil sam, če pa pri izgubi živali ne bi bil kriv, bi škodo kril skupaj s Katarinom. Po petih letih bi se živina razdelila med pogodbenika na polovico.

Katarin se še večkrat omenja kot posestnik solin v Fažanu. Leta 1330 je dal koprskemu solinarju v enoletni najem poldrugi obrat solarne v Fažanu s podobnimi pogoji kot dve leti prej, le da zapis tokrat poudarja, da bo solinar prideloval sol na lastne stroške in da se bo solni pridelek delil na polovico med lastnika solin in solinarja tako, da komunalni solni davek ne bo okrnjen. Solinar je poleg dela solne letine zaslužil še 6 liber, soli pa ni smel odtujevati brez Katarinovega dovoljenja.⁸⁴ V štiridesetih letih (1344) je imel Katarin zaposlena kar dva solinarja (s Paga).⁸⁵

Katarin je svoj denar pogosto nalagal v nepremičnine. Poleg banke oz. prodajalne ter solin mu je pripadalo še več drugih nepremičnin: leta 1329 je na dveh dražbah kupil vinograd z zemljo in osmimi oljkami v Parecagu ter polje v Gazu;⁸⁶ dve leti kasneje (1331) je kupil vinograd v Nožedu, last svojega nekdanjega družabnika, zdaj že pokojnega Petra Marella;⁸⁷ še dve leti kasneje (1333) se omenja njegov vinograd v okolišu Rižente;⁸⁸ spet dve leti nato (1335) je kupil vrt v piranski četrti Domo;⁸⁹ leta 1336 je skupaj z bratom Čaninom vzel v najem hišo, kjer je živela njuna pokojna mati;⁹⁰ leta 1337 je kupil pol vrta v Marčani, imel pa je tudi vinsko klet v piranski četrti Campo;⁹¹ leto za tem (1338) naj bi kot zastopnik brata Marka in sinov brata Čanina prevzel investituro v fevd in desetino od koprškega škofa;⁹² v štiridesetih letih (1344) je odkupil komunalne obveznosti dveh vinogradov z zemljo v Kavarijah.⁹³ K temu je imel tudi plovilo, ki ga je (1330) oddal v najem za 2 libri na mesec.⁹⁴

Posle je opravljal s pomočjo najetih delavcev. Letni dohodek takega plačanca je (1330) znašal 17 liber in 10 soldov.⁹⁵

Opravljal je tudi nekatere zasebne pravne usluge: omenili smo že, da je zastopal interese Janeza Kurzija v njegovih poslih s tržaškimi dolžniki, ter poroštvo za Bonifacija Apolonija. Leta 1338 je kot varuh Facina pokojnega Čancija de Preucha sprejel pol hiše v piranski četrti Misana od Simona pokojnega Facina de Preucha, ki je v tej transakciji predstavljal svojo mater.⁹⁶

Katarin je v posameznih letih, ki so dokumentirana z (njegovimi) skupnimi zneski nad 50 liber, razpolagal s sredstvi (krediti) v naslednji višini:

Leto	Libre	Soldi	Denarji
1325	717	16	—
1328	397	12	—
1329	159	8	—
1330	65	7	4
1331	190	14	—
1335	90	—	—
1336	302	3	—
1338	200	—	—
1344	216	12	5

Katarin je imel dva sinova, Benedikta in Dominika, ter tri hčere, Englerado, Lucijo in Pererijo. Od sinov se je poslovno uveljavil zlasti Benedikt, ki je bil tudi notar in se kot tak omenja že leta 1337.⁹⁷ Leta 1344 je od očetovih dveh solinarjev, Primodruga in Ivana s Paga kupoval sol, za katero je vnaprej plačal 10 liber.⁹⁸ Dve leti kasneje (1346) je posegel v posle z nepremičninami:⁹⁹ Z Miño, ženo Kandija Čarija si je 14. maja razdelil vinograd z devetimi oljkami v Liminjanu; pripadli so mu štirje deli vinograda s šestimi oljkami ter delček dodatnega zemljišča z eno oljko, za izravnavo deležev pa je moral Mini plačati 3 libre. Teden dni kasneje si je delil vinograd z zemljiščem in sadnim drevjem v Padernu s Frančiško, ženo Miklavža Nibrisata; pripadel mu je del zemljišča s petimi oljkami, orehom, češnjo ter dodaten del zemljišča in vinograda, Frančiška pa je dobila zemljišče s tremi oljkami, tremi češnjami, dvema figama in del vinograda.

Katarinov sin Dominik je leta 1344 v očetovem imenu poračunaval starejši očetov kredit (iz leta 1336) z vdovo pokojnega Jakoba iz Humina.¹⁰⁰

Vse tri hčere je Katarin uspešno pomagal: Pererija in Lucija sta se poročili z bratom Markvardom in Facijem, sinovoma Valenga Apolonija. Kanonik piranske cerkve sv. Jurija je nevestama po tedanjem običaju »pedescalarum« obljubil dve oblačili, vredni po 8 liber. To je storil namesto obeh ženinov, ki sta mu zajamčila, da ne bo utrpel škode.¹⁰¹ Englerada se je poročila z Matevžem Papon Senna. Ženin je od tasta prejel za Engleradino doto 300 liber, tast pa se mu je hkrati zavezal poravnati 100 liber posojila. Engleradino doto je verjetno sestavljalo za 200 liber gotovine ali premoženja ter omenjena zadolžnica.¹⁰²

Kot Katarinu je Benedikt tudi svojemu tretjemu sinu Mark(c)u namenil notarski poklic. Ena prvih navedb, ki omenjajo notarja Marka, je iz marca 1325.¹⁰³ Bil je zapisovalec ene od listin, ki so povzete v vicedomski knjigi. Poslovno sicer ni bil toliko gibčen kot brata Čanin in Katarin, vendar se je tudi on visoko povzpel tako glede osebnega kot glede družbenega ugleda. Leta 1337 je zastopal

vdovo Pirančanko v terjatvi,¹⁰⁴ urejal je po-
sle beneškega plemiča Miklavža Barbo
(1340),¹⁰⁵ v štiridesetih letih (1342) pa je
opravljal eno najvišjih piranskih komunalnih
funkcij — sodniško.¹⁰⁶

Leto 1325 je prvo, ko zasledimo v virih
Markovo poslovno aktivnost. Ukvarjal se je
s posojanjem denarja (za skupno vsoto 43 li-
ber in 1 sold). V enem primeru¹⁰⁷ si je dal
»posojilo« vrniti v obliki enomesečnega dela:
zaslužek enega dne naj bi znašal 1 groš. Vse-
bina »posojila« je v tem primeru enaka ari
— delnemu, vnaprejšnjemu plačilu za delo.
Skupna vsota Markovih kreditov pa je nižja
od posojila, ki ga je sam prejel od piranskega
kreditorja Janeza Cursija: ta je namreč
posodil Marku in njegovemu poroku 48 li-
ber.¹⁰⁸ Marko je v tem letu na kredit pro-
dajal vino in enkrat vinski sod,¹⁰⁹ kupoval
je žito, ki ga je dobaviteljem plačeval vna-
prej. Plačane delavce je včasih najemal tudi
za priložnostna opravila.¹¹⁰

Tudi leto kasneje (1326) je Marko kupoval
žito od prebivalca Buj, ki naj bi naročeno in
plačano količino žita pripeljal po Dragonji.
Če dobave ne bi v roku opravil in bi moral
Marko zaradi terjatve iz Pirana, bi mu moral
dolžnik za vsak dan plačati po 5 soldov.¹¹¹
Kot trgovska roba, ki jo je Marko v tem letu
prodajal na kredit, se omenja sukno. Iz kas-
nejšega zapisa je znano, da je iz tega leta
ostal neporavnan Markov kredit 24 liber, ki
je bil izplačan šele po dolžnikovi smrti
(1328).¹¹²

Po enoletni vrzeli v omembah izvemo, da
je Marko leta 1328 še vedno posojal denar.
Ob zadolžitvah je od dolžnikov sprejemal
tudi zastave nepremičnin: tako je za 96 liber
»kupil« vinograd v piranskem okolišu Cal de
la Croxe. Lastnik bi mu moral v enem letu
vrniti denar, dotlej pa je imel vinograd v
spolovinskem zakupu in je izročal Marku pol
pridelka.¹¹³ Marko je v tem letu na kredit
prodal oslco, kupoval pa je žito in naročil
dobavo 10 voz dobrega lesa. Prodajalec, ki je
plačilo za les prejel vnaprej, naj bi les na
lastne stroške pripeljal na breg Dragonje tja,
»kjer običajno pripeljejo in tovorijo les.«¹¹⁴
Marko je posegal tudi v živinorejsko dejav-
nost in skupaj z bratom Katarinom izročil
družabniku s Savudrije za pet let v socio
dva vola za oranje ter kravo in junca.¹¹⁵
Tudi v tem letu je Marko najemal delavce,
ki jih je (deloma) plačal vnaprej. Enega de-
lavca je najel za mesečno plačo 36 soldov,
drugi pa naj bi mu vrnil »dolg« tako, da bi
mu služil po dvakrat na teden.¹¹⁶

Marko se je tudi v mnogih naslednjih letih
ukvarjal s posojanjem denarja, v primerjavi
z bratoma pa se je večkrat tudi sam zadolžil,

enkrat je celo pooblastil sina Frančiška, da
se je zadolžil zanj.¹¹⁷ Za neporavnane dolgo-
ve se je včasih pravdal in dosegel pravico do
posega v dolžnikovo imetje.¹¹⁸ Leta 1329 je
bil upnik skupaj z bratom Katarinom.¹¹⁹

Ukvarjal se je s kupčijo: na kredit je pro-
dajal olje, vino, ki naj bi ga kupec odpeljal
prodan na tuje;¹²⁰ prodajal je tudi živino
(osla oz. vola);¹²¹ večkrat je kupoval žito,
včasih vino in les — gradbeni ali v obliki
drv: ta je potreboval tudi za kurjavo v tor-
klji. Leta 1335 je naročil dobavo 30 voz drv
v treh rokih (po 10 voz), do sv. Mihaela (29.
septembra), vseh svetih (1. novembra) in sv.
Andreja (30. novembra).¹²² Roki za dobavo
kurjave kažejo na potrebe tedanje proizvo-
dne olja. Leta 1344 je kupoval škrlatno tkani-
no za doto hčerke Andreje.¹²³

S Petrom, piranskim meščanom, sinom go-
spoda Miklavža iz Caorla, se je dogovoril
glede opreme Petrove ladje, imenovane Sv.
Klemen.¹²⁴

Živine ni le prodajal, temveč jo je tudi
oddajal v najem. Leta 1330 je oddal vola za
pet let v najem za letno najemnino 6 starjev
žita, po preteku tega časa pa naj bi se žival
razdelila med pogodbenika. Če bi oskrbnik
po nemarnosti zakrivil izgubo vola, bi moral
nadomestiti škodo v mesecu dni, če pa bi vol
poginil brez oskrbnikove krivde, bi krila ško-
do oba pogodbenika v dveh tednih.¹²⁵

Leta 1342 je Marko naročil izdelavo nasipa
za nove soline v Strunjanu. Visok naj bi bil 7
čevljev (skoraj poldrugi meter), širok prav
toliko; začel naj bi se na določeni točki obale
potoka in tekkel po bregu, kot je bilo določeno,
proti Piranu. Delavca, ki naj bi to delo
opravila v šestih mesecih, bi prejela (skupaj
60 liber).¹²⁶

Marko pa si je precej prizadeval za pridobitev
nepremičnega premoženja. Pripadala mu je
torklja, h kateri je sodila še klet za hrambo
olja. Leta 1330 si je za 64 liber pridobil
pravice do listine o prodaji vinograda; istega
leta je za 40 liber »kupil« vinograd v Cal de
la Croxe od dolžnika, ki mu je dve leti prej
zastavil vinograd na istem področju: morda
gre za isti vinograd, ki je ob tej priložnosti
zapadel; tega leta je tudi kupil polje v Gazu.
Leta 1336 je kupil vinograda v Kalčinaru in
Loncanu, dve leti kasneje (1338) pa je pooblastil
brata Katarina, da je od koprškega škofa
sprejel investituro v fevd in desetino za njiju
in za dva nečaka. Leta 1341 je uveljavljal
svoje pravice do dela hiše s kamnitimi stopnicami
v Piranu, leto kasneje (1342) je dal zgraditi
nasip za svojo solarno, pet let zatem (1347)
pa je kupil pol vinograda v Padernu.¹²⁷

Marko je v poslovanju uporabljal najeto, plačano delovno silo: najel je delavca za gradnjo solinskega nasipa; tudi njegova torklja je obratovala s pomočjo najetega oljarja; leta 1339 je zaposlil delavca za leto dni: plačal mu je 20 liber, mu obljubil še hrano in pijačo; za vsak dan, ko bi delavec ne prišel na delo, bi moral plačati poslodajalcu 10 soldov.¹²⁸ Če so bili to najemniki nižjega ranga, pa tega gofovo ne moremo trditi za poslovanje, ki ga je — kot omenjeno — za očeta Marka opravljal sin Frančišek, leta 1344 pa je imel Marko tudi pooblaščenca v Balah, ki naj bi zanj prevzel del denarja za (na kredit) prodano vino.¹²⁹

Letne vsote sredstev, s katerimi je Marko razpolagal (in ki presega znesek 50 liber), so naslednje:

Leto	Libre	Soldi	Dinarji
1325	92	6	4
1328	146	12	8
1330	258	17	8
1336	174	—	—
1337	152	—	—
1339	148	—	—
1344	153	2	—

Marko je imel tri sinove: Benedikta, Frančiška in Miklavža ter hčerko Andrejo, ki ji je za doto kupil dragoceno škrlatno tkanino (1344). Benedikta srečamo kot pričo leta 1338, ko je Marko imenoval Katarina za zastopnika pri sprejemu investiture od koprškega škofa; kasneje, v štiridesetih letih, je uporabljal pomožno, plačano delovno silo, ki ji je plačeval za služnosti.¹³⁰

Sin Frančišek je bil notar, omenja pa se leta 1337, ko je zabeležil starejši zapis.¹³¹ Oče ga je včasih pooblastil, da je zanj opravljal nekatera delikatnejša opravila: leta 1344 bi naj zastopal očeta v poslih in ga pri dveh Koprčanih zadolžil za 176 liber.¹³² Poročen je bil z Diambro, hčerko gospe Marije in gospoda Mafona Henrika iz Pirana. Ženo je preživel in leta 1348 z njenimi starši, ki so izpolnjevali pokojničino poslednjo voljo, delil imetje umrle.¹³³

Poslovno najživahnejši med sinovi je bil Markov sin Miklavž, ki se prvič omenja leta 1336.¹³⁴ Morda je bil tudi on notar. Ukvarjal se je z denarnimi posli. Zadolžil se je za odkup tuje obveznice.¹³⁵ Na kredit je prodal vino, s katerim naj bi kupec trgoval na tujem; bil je upnik za kovaško orodje (nakovalo, meh kladiva, brusi) in oblačilo.¹³⁶ Leta 1340 je kupil vinograd v Spilugoli, čez nekaj let (1346) je s Fantino, ženo Mateja Martina Andrejčka delil dve hiši v piranski četrti Mugla.¹³⁷ Tudi on je bil prisoten, ko je njegov oče pooblastil strica Katarina za na-

stop pred koprskim škofom. Zastopal je vdovo beneškega upnika, ki je imel neporavnane račune z njegovim pokojnim stricem Čaninom. Možev dolg je plačala Miklavževa teta Vera. Miklavž je bil poročen z Istrijo, hčerko gospe Blanče, vdove po Rajneriju Peroni (sinu gospoda Laponi iz Firenc) — sestrično Frančiška, ki je poročil Miklavžovo sestrično Markezino, hčerko strica Čanina. Blanča je zakoncema zapustila polovjico dveh hiš v piranski četrti Campo (druga polovica pa je bila že Miklavževa), hčerki pa je zapustila tudi vse vole, krave, drobnico in druge male živali razen ene krave, poleg tega pa še kmetijo v siparskem okolišu.¹³⁸

Članov družine Caviani pa ni vezala le krva sorodstvena vez, ampak tudi dejanska zavest pripadnosti eni družini ter z njo pogojeno poslovno sodelovanje. Čanin in Katarin sta skupaj najela hišo svoje pokojne matere, bila sta lastnika delov istega travnika;¹³⁹ Marko je bil imenovan za varuha Čaninovih sirot; Katarin in Marko sta skupaj nastopala kot upnika in sodelovala pri živinorejski socidi: brata in Čaninova moška potomca naj bi skupaj uživali fevd in desetino koprškega škofa. Zavest o skupnem poreklu pa je morda še najbolj razvidna iz zapisa leta 1336: Čanin in Katarin sta tedaj zase in za brata Marka izjavila, da imajo dukalno listino, ki jim dovoljuje, da smejo na Piranskem kupovati, prodajati ter imeti prodajalne za vse blago vključno s »specialia«, ker je bil njihov oče Benečan, oni pa so polnopravni beneški meščani.¹⁴⁰

Benediktovi sinovi so tako v svojih najuspešnejših letih daleč prekoračili najvišjo vsoto, s katero je v kakem letu razpolagal oče: v letih 1325 in 1328 so jo skupaj več kot desetkrat presegle. Njihovo poslovanje je bilo vsestransko, v svojih rokah pa so nakopičili tudi mnogo nepremičnega imetja. Ker je bilo v družini toliko notarjev, so verjetno lastne posle beležili sami. Njihovi zapisi, ki bi verjetno predstavljali v opisu družinskega poslovanja večji del, pa, žal, niso ohranjeni.

OPOMBE

1. J. Peršič, Florentinec Franciscus Benzini, bankir v Piranu (1338—1348), *Kronika* 23/1975, 138—148.

2. J. Peršič, Družba florentinskih bankirjev Soldanieri in Piran, *Kronika* 25/1977, 12—18.

3. D. Mihelič, Življenje in poslovanje nekaterih Peronijev v srednjeveškem Piranu, *Kronika* 28/1980, 14—22.

4. Pobudo za predstavitev in ocenitev poslovne plati življenja Cavianijev v posebnem prispevku mi je že pred časom dal prof. Gestrin; za tehniško poslovanje v različnih agrarnih in neagrarnih

strokah prim. D. Mihelič, Agrarno gospodarstvo Pirana od 1280 do 1340, Zgodovinski časopis 38/1984, 193—224, in ista, Neagrarno gospodarstvo Pirana od 1280 do 1340, SAZU, Dela 1/27, Ljubljana 1985.

5. P(iranski) A(rhiv) — (listina iz) 1283, 26. 1., Benetke; (C. de Franceschi,) Chartularium Piranense (, Raccolta dei documenti medievali di Pirano) I (1062—1300), Atti e memorie (della Società istriana di Archeologia e Storia patria) 36, Parenzo 1924, št. 168.

6. V(icedomska) K(njiga) 6, f(olio) 4 v(erso) — 5 — 1336, 20. 3.

7. N(otarska) K 13, f. 1 — 1301, 29. 4.

8. Denarne enote, ki se pojavljajo v virih, so v besedilu poenotene in preračunane v libre, solde in denarje. Za izračunavanje količine blaga, ki ga je bilo moč kupiti za določen znesek, je upoštevana časovno najbližja in najbolj realna znana cena.

9. NK 13, f. 2 — 1301, 23. 11.

10. NK 13, f. 7 — 1302, 21. 7.; NK 13, f. 7 v — 1302, 23. 7. (trikrat).

11. NK 13, f. 18 v — 1304, 1. 5.; NK 13, f. 24 v — 1304, 4. 6.; NK 13, f. 24 v — 1304, 28. 6.; NK 13, f. 22v — 1304, 5. 11.; NK 13, f. 23 — 1304, 13. 12.; NK 13, f. 23 — 1304, 18. 12.

12. NK 17, f. 6 — 1305, 15. 10.; NK 16, f. 6 v — 1305, 5. 12.

13. NK 13, f. 27 v — 1306, 9. 1.

14. NK 13, f. 28 — 1306, 1. 8.; NK 13, f. 28 v — 1306, 10. 8.; NK 13, f. 29 — 1306, 29. 11.

15. NK 13, f. 29 v — 130, 21. 7.

16. VK 1, f. 29 v — 132, 18. 4.

17. PA — 1338, 3. 3., Piran; Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 137.

18. VK 6, f. 90 — 1336, 24. 7.

19. VK 2, f. 159 — 1328, 18. 11.

20. VK 1, f. 155 v — 1326, 14. 2.

21. VK 1, f. 92 v — 1325, 20. 9.

22. VK 1, f. 132 — 1325, 22. 12.; za piranske trgovske družbe prim. F. Gestrin, Piranska komenda v 14. stoletju, Prispevek k problemu tehnike trgovine v srednjem veku, SAZU, Razprave 1/5, Hauptmannov zbornik, Ljubljana 1966, 241—268.

23. VK 1, f. 130 v — 1325, 16. 12.

24. VK 1, f. 80 v — 1325, 3. 8.

25. VK 1, f. 63 v — 1325, 25. 6.

26. VK 1, f. 46 — 1325, 17. 5.

27. VK 1, f. 101—101 v — 1325, 15. 10.

28. VK 1, f. 103 v — 1325, 20. 10.

29. Prim. op. 20.

30. VK 2, f. 178 — 1328, 14. 12.

31. VK 2, f. 159 — 1328, 18. 11.

32. VK 2, f. 83v — 1328, 11. 7.: za tako vračilo posojila se je Čanin dogovoril s prebivalcem in meščanom Novigrada; cena za vosek je bila dogovorjena vnaprej in je znašala 10 denarjev za libro (slabega pol kilograma).

33. VK 2, f. 10 v — 1328, 27. 3.

34. Prim. op. 30; VK 2, f. 23 — 1328, 24. 4.

35. VK 2, f. 179 — 1328, 12. 12.

36. VK 2, f. 164 — 1328, 27. 11.; za piransko socido prim. D. Mihelič, Socida v Piranu od 1280 do 1340, Slovensko morje in zaledje 2—3, Koper 1979, 63—78.

37. VK 2, f. 165 — 1328, 27. 11.; istega dne se je pastirju zadolžil tudi Bonifacij in sicer za 18 liber, 13 soldov in 4 denarje: VK 2, f. 164 — 1328, 27. 11.

38. VK 2, f. 6 — 1328, 20. 3.; VK 2, f. 40 v — 1328, 8. 5.

39. VK 2, f. 80 v — 1328, 3. 7.

40. VK 2, f. 83 — 1328, 5. 7.

41. VK 2, f. 66 v — 1328, 11. 6.

42. VK 2, f. 121 — 1328, 18. 9.

43. VK 2 a, f. 67 — 1330, 1. 11. (zastava oblačila); VK 6, f. 34 — 1336, 19. 4. (»intromisio«).

44. VK 2 a, f. 17 v — 1330, 24. 4.

45. VK 6, f. 100 — 1336, 1. 8.

46. VK 1329—1330, f. 1 — 1329, 4. 11.

47. VK 5, f. 156 — 1336, 8. 1.; VK 5, f. 175 — 1336, 14. 2.; VK 5, f. 175 v—176 — 1336, 14. 2.

48. VK 6, f. 193—193v — 1337, 25. 1.; VK 7, f. 18 — 1337, 12. 4. (dvakrat).

49. VK 4, f. 86—86v — 1333, 15. 8.

50. VK 2 a, f. 39 v — 1330, 30. 6.; komuni je pripadala sedmina vse na Piranskem pridelane soli, ta svoj dohodek pa je vsako leto oddajala v zakup.

51. VK 2, f. 219 v — 1329, 5. 2.; VK 2, f. 222 — 1329, 8. 2.; VK 2 a, f. 75 — 1330, 25. 11.; VK 6, f. 187 — 1337, 1. 1.; VK 6, f. 134 v — 1337, 5. 1.

52. VK 4, f. 53 v — 1333, 10. 6.; prim. op. 18.

53. VK 7, f. 48v—49v — 1337, 24. 5.; Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 125 (Zidar Andrej); VK 2 a, f. 87 — 1330, 27. 12. (primer preprevede hazardiranja).

54. VK 4, f. 52 — 1333, 8. 6.

55. VK 8, f. 182v—183 — 1339, 5. 7.

56. VK 2, f. 222 — 1329, 8. 2.

57. Prim. op. 17.

58. VK 9, f. 184v—185 — 1349, 16. 2.: Frančišek je zamenjal del svojega vinograda v Albučanu in 8 liber za vinograd v Spilugoli.

59. VK 8, f. 108 — 1338, 26. 11.

60. VK 8, f. 229 — 1339, 10. 12.

61. VK 8, f. 252 — 1340, 1. 2.

62. Chartularium Piranense II (1301—1350),

63. VK 8, f. 39 — 1339, 22. 2.

64. Prim. op. 55.

65. Prim. op. 17.

66. PA — 1320, 28. 9., Piran; Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 44, Pola — Parenzo 1932—1933, št. 40.

67. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 50, Pola — Parenzo 1938—1940, št. 19 A.

68. VK 2, f. 212v—213 — 1329, 29. 1.

69. PA — 1335, 10. 12., Piran; Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 116.

70. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 47, Pola — Parenzo 1935—1937, št. 203.

71. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 149.
72. VK 2, f. 165 v — 1328, 29. 11.
73. VK 2, f. 229 — 1329, 17. 2.
74. C. de Franceschi, Gli statuti del comune di Pirano del 1307 confrontati con quelli del 1332 e del 1358, Monumenti storici dalla Depu-tazione di Storia Patria per le Venezie, n. v. 14, Venezia — Padova 1960, 190.
75. VK 1, f. 121 — 1325, 30. 11.
76. VK 1, f. 84 v — 1325, 11. 8.
77. VK 2, f. 65 — 1328, 10. 6.; VK 2, f. 90 — 1328, 28. 7.; VK 2, f. 104 — 1328, 11. 8.; VK 2, f. 171 — 1328, 4. 12.
78. VK 2, f. 110 v — 1328, 20. 8.
79. VK 2, f. 25 — 1328, 25. 4.
80. VK 6, f. 150 v — 1336, 16. 11.; izraz »stacio«, ki običajno pomeni prodajalno, pomeni v tej zvezi banko.
81. VK 7, f. 54 v — 1337, 27. 5.
82. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 47, Pola — Parenzo 1935—1937, št. 156.
83. VK 2 a, f. 33 — 1330, 10. 6.; VK 5, f. 123—123 v — 1335, 5. 11.; za najem živine prim. D. Mihelič, o. c. (kot v op. 36).
84. VK 2 a, f. 16 v — 1330, 17. 4.
85. VK 11, f. 14 — 1344, 26. 4.
86. VK 2, f. 211 v — 1329, 15. 1.; VK 2, f. 234 — 1329, 19. 2.
87. VK 2 a, f. 110 — 1331, 17. 2.
88. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 104.
89. VK 4 b, f. 202 v — 1335, 31. 1.
90. Prim. op. 18.
91. VK 7, f. 57 — 1337, 29. 5.; VK 7, f. 12 — 1337, 6. 4.; Chartularium Piranense II (1305 do 1350), Atti e memorie 46, Pola 1934, št. 122.
92. Prim. op. 17.
93. VK 11, f. 65—65 v — 1344, 12. 9.; VK 11, f. 66 — 1344, 12. 9.
94. VK 2 a, f. 6 — 1330, 17. 3.
95. VK 2 a, f. 52 — 1330, 15. 8.
96. VK 8, f. 56 v — 1338, 29. 7.
97. VK 7, f. 48 v—49 v — 1337, 24. 5.; Char-tularium Piranense II (1301—1350), Atti e me-morie 46, Pola 1934, št. 125.
98. Prim. op. 85.
99. VK 9, f. 90 v — 1346 14. 5.; VK 9, f. 93—93 v — 1346, 21. 5.
100. VK 11, f. 22 — 1344, 16. 5.
101. VK 8, f. 139 — 1339, 3. 2.
102. VK 11, f. 40 v — 1344, 11. 7. (dvakrat)
103. VK 1, f. 3 — 1325, 10. 3.
104. VK 7, f. 123 v — 1337, 3. 10.
105. VK 8, f. 238 — 1340, 19. 1.
106. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 47, Pola — Parenzo 1935—1937, št. 158.
107. VK 1, f. 65 — 1325, 30. 6.
108. VK 1, f. 92 — 1325, 20. 9.
109. VK 1, f. 84 v — 1325, 10. 8.
110. VK 1, f. 48 — 1325, 25. 5.
111. VK 1, f. 157 — 1326, 17. 2.
112. VK 2, f. 109 — 1328, 15. 8.
113. VK 2, f. 138 — 1328, 22. 10.
114. VK 2, f. 74 — 1328, 27. 6.
115. Prim. op. 78.
116. VK 2, f. 130 — 1328, 3. 10.
117. VK 4, f. 39 v — 1344, 27. 9.
118. VK 7, f. 29 — 1337, 37. 4.
119. VK 2, f. 204 v — 1329, 16. 1.; VK 2, f. 244 v — 1329, 5. 3.
120. VK 8, f. 156 — 1339, 31. 3.
121. VK 2 a, f. 57 v — 1330, 9. 9.; VK 4, f. 54 v — 1333, 15. 6.
122. VK 5, f. 81 v — 1335, 13. 8.
123. VK 11, f. 13 — 1344, 6. 4.
124. VK 8, f. 114 v — 1338, 10. 12.
125. VK 2 a, f. 53 — 1330, 19. 8.
126. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 47, Pola — Parenzo 1935—1937, št. 156.
127. VK 2 a, f. 13 — 1330, 15. 4.; VK 2 a, f. 68 v — 1330, 10. 11.; VK 2 a, f. 75 — 1330, 11. 11.; VK 6, f. 49—49 v — 1336, 26. 5.; VK 6, f. 63 v—64 — 1336, 2. 6.; VK 9, f. 8 — 1341, 16. 7.; VK 9, f. 107 — 1347, 12. 5.
128. VK 8, f. 231 v — 1339, 5. 12.
129. VK 11, f. 55 — 1344, 13. 8.
130. Prim. op. 17; VK 11, f. 14 — 1344, 26. 4.; VK 11, f. 17 v — 1344, 1. 5.
131. VK 7, f. 21 v—22 — 1337, 16. 4.; Chartu-larium Piranense II (1301—1350), Atti e me-morie 46, Pola 1934, št. 124.
132. Prim. op. 117.
133. VK 9, f. 221 v — 1348 — 10. 12.
134. VK 6, f. 58 — 1336, 15. 6.
135. VK 8, f. 104 — 1338, 8. 11.
136. VK 8, f. 220 — 1339, 10. 11.; VK 8, f. 37 v — 1338, 12. 6.
137. VK 9, f. 92 — 1346, 1. 5.
138. Chartularium Piranense II (1301—1350), Atti e memorie 47, Pola — Parenzo 1935—1937, št. 202.
139. VK 1, f. 131 v — 1325, 19. 2.
140. VK 6, f. 4 v—5 — 1336, 20. 3.; za piranske prodajalne prim. D. Mihelič, Prispevek k po-znavanju piranskih prodajaln v srednjeveškem Piranu, Slovensko morje in zaledje 6—7, Koper 1984, 69—79.